

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/135/133/96

ZAUFANIE DO POLITYKÓW W SPOŁECZEŃSTWIE I W ELEKTORATACH PARTYJNYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ '96

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W lipcowym sondażu obok osób piastujących najważniejsze funkcje w państwie oraz liderów największych ugrupowań badaliśmy znajomość i popularność polityków, których nazwiska od dawna nie pojawiały się w naszych sondażach bądź też nigdy wcześniej nie były uwzględniane¹. Z konieczności pominęliśmy w tym badaniu kilka znanych osób, o których opinie sondowaliśmy dotąd dość regularnie. W sierpniu² powróciliśmy do naszej dotychczasowej, przedwakacyjnej listy, obejmującej najbardziej znaczące postacie na scenie politycznej kraju.

Sierpień nie obfitował w wydarzenia polityczne. Początek drugiego z wakacyjnych miesięcy upłynął pod znakiem kończącej się olimpiady, większość polityków wykorzystywała swoje urlopy. Wśród wydarzeń politycznych media poświęcały najwięcej uwagi dyskusji, toczącej się wewnątrz koalicji rządzącej, dotyczącej reformy centrum oraz związanych z tym zmian organizacyjnych i kadrowych w rządzie. Pewne ożywienie na scenie politycznej przyniosły dopiero obchody 16 rocznicy rozpoczęcia strajków na Wybrzeżu. Jednak główna część uroczystości poświęconych rocznicy Sierpnia '80 odbywała się już po realizacji badania.

---

¹ Zob. komunikat CBOS: „Politycy aktywni publicznie”, sierpień '96.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (75), 22-27 sierpnia '96, reprezentatywna próba losowa dorosłej ludności kraju (N=1091).

ZAUFIANIE I NIEUFIHOŚĆ DO POLITYKÓW

W sierpniu, podobnie jak w ubiegłych miesiącach, największym społecznym zaufaniem cieszą się Józef Zych i Jacek Kuroń.

Trzecie i czwarte miejsce w rankingu niezmiennie zajmują prezydent i premier. Po odnotowanym w ubiegłym miesiącu niewielkim wzroście zaufania do Aleksandra Kwaśniewskiego oraz Włodzimierza Cimoszewicza, obecnie opinie o prezydencie i premierze nieco się pogorszyły (spadek zaufania odpowiednio o 5 i 3 punkty procentowe) powracając do poziomu z czerwca.

Tabela 1. Stosunek do polityków

w procentach

Politycy	Zaufanie	Nieufność	Obojętność	Nieznajomość	Średnia ocen
Józef Zych	70	7	13	10	2.4
Jacek Kuroń	70	13	16	2	1.7
Aleksander Kwaśniewski	64	21	14	1	1.5
Włodzimierz Cimoszewicz	56	25	17	2	0.9
Waldemar Pawlak	51	24	23	2	0.6
Jan Olszewski	45	29	19	6	0.3
Hanna Gronkiewicz -Waltz	42	29	23	5	0.2
Marian Krzaklewski	38	32	19	10	0.0
Leszek Balcerowicz	38	36	18	6	-0.2
Lech Wałęsa	35	44	20	0	-0.6
Grzegorz Kołodko	34	41	19	6	-0.6
Leszek Miller	31	30	23	14	-0.3
Dariusz Rosati	31	10	24	34	0.7
Józef Oleksy	31	44	21	3	-0.8
Ryszard Bugaj	28	21	26	25	0.1
Ewa Szychalska	26	16	22	35	0.2
Adam Struzik	23	13	22	42	0.3
Andrzej Milczanowski	22	30	24	23	-0.5
Zbigniew Siemiątkowski	21	21	22	35	-0.4
Maciej Jankowski	19	14	16	50	0.0
Roman Jagieliński	17	14	17	52	0.0
Jerzy J. Wiatr	12	28	18	41	-1.3

Ostatni miesiąc był także niekorzystny dla Mariana Krzaklewskiego, Lecha Wałęsy oraz Ryszarda Bugaja.

Marian Krzaklewski jest politykiem, który w ciągu ostatniego miesiąca stracił stosunkowo najwięcej. Liczba osób darzących go zaufaniem spadła o 9 punktów procentowych, przy czym nie wzrosła znacząco liczba tych, którzy mu nie ufają, lecz jedynie

przybyło osób mających doń stosunek obojętny. Warto jednak zauważyć, że lipcowe wskazania, do których odnosimy aktualne notowania tego polityka, były zarazem jego najlepszym wynikiem z rejestrowanych w tym roku. Spadek zaufania do Krzaklewskiego może być zatem z jednej strony swego rodzaju „korektą”, czyli pogorszeniem się ocen po osiągnięciu wyjątkowo dobrych notowań. Z drugiej strony - jest on zapewne wywołany tym, że po okresie aktywności, związanej m.in. z powstawaniem Akcji Wyborczej „Solidarność”, polityk ten do połowy sierpnia był niezbyt często obecny w mediach.

W sierpniu spadło także (o 6 punktów procentowych) zaufanie do byłego prezydenta Lecha Wałęsy utrzymujące się od stycznia br. na stałym poziomie. Poza tym odnotowaliśmy zarówno nieznaczny wzrost obojętności (o 4 punkty) do niego, jak i nieufności (o 3 punkty). Trzeba jednak zaznaczyć, że badanie zostało przeprowadzone przed uroczystościami obchodów rocznicy Sierpnia '80.

Tabela 2

Politycy	Odsetki deklarujących zaufanie (według terminów badań)															
	'95									'96						
	I	II	III	IV	VI	VIII	X	XI	XII	I	II	IV	V	VI	VII	VIII
L. Balcerowicz	43	41	45	40	39	34	31	35	40	43	47	42	39	38	39	38
R. Bugaj	35	37	39	43	39	31	29	33	33	38	37	39	30	32	33	28
W. Cimoszewicz	42	44	46	--	--	--	--	--	--	44	57	65	62	56	59	56
H.Gronkiewicz-Waltz	--	--	53	57	64	57	52	49	38	45	44	49	45	39	--	42
R. Jagieliński	--	--	--	9	10	10	14	14	15	17	18	18	18	17	--	17
M. Jankowski	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	17	21	22	19
G. Kołodko	38	44	40	40	43	41	39	43	43	53	55	41	44	36	--	34
M. Krzaklewski	42	41	42	47	46	41	37	38	41	40	41	40	38	42	47	38
J. Kuroń	81	78	81	77	69	70	66	82	82	82	79	76	75	70	--	70
A. Kwaśniewski	55	58	59	59	57	50	52	58	56	68	68	68	64	64	69	64
A. Milczanowski	--	--	--	36	39	31	25	27	34	31	30	30	29	28	--	22
L. Miller	31	32	39	37	40	36	32	37	34	35	37	33	32	28	--	31
J. Oleksy	59	60	68	72	60	58	53	59	61	46	46	30	34	31	31	31
J. Olszewski	28	26	33	34	36	37	37	52	54	50	48	46	45	46	43	45
W. Pawlak	55	48	53	44	48	43	43	46	43	52	51	49	51	53	51	51
D. Rosati	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	34	39	32	--	31
Z. Siemiątkowski	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	22	21	17	--	21
E. Spychalska	28	28	28	25	27	22	16	17	20	18	22	22	27	26	27	26
A. Struzik	--	--	--	--	--	--	--	--	--	22	28	24	23	24	--	23
L. Wałęsa	34	34	39	35	36	34	41	57	51	42	44	43	39	41	41	35
J. Wiatr	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	12	12	9	--	12
J. Zych	--	39	49	49	57	45	48	54	59	69	74	73	73	71	74	70

Mniej osób niż przed miesiącem deklaruje zaufanie do Ryszarda Bugaja (spadek o 5 punktów procentowych), w takim samym stopniu wzrosła jego nieznajomość. Zmiana ta, podobnie jak obniżenie notowań Lecha Wałęsy, wydaje się mieć charakter zmniejszenia popularności w związku z mniejszą aktywnością tych polityków w życiu publicznym w ostatnim okresie. W stosunku do lipca minimalnie też (o 3 punkty procentowe) spadło zaufanie do Macieja Jankowskiego.

Nieznaczną poprawę dotychczasowych notowań zarejestrowaliśmy w sierpniu jedynie w przypadku Jerzego J. Wiatra (od czerwca 3-punktowy wzrost zaufania i 4-punktowy spadek nieufności) oraz Zbigniewa Siemiątkowskiego (w porównaniu z czerwcem wzrost zaufania o 4 punkty procentowe) i Leszka Millera (wzrost zaufania o 3 punkty).

W ciągu ostatnich dwóch miesięcy nie zmienił się ranking polityków, którzy wzbudzają stosunkowo największą społeczną nieufność. Od dłuższego już czasu najwięcej osób deklaruje brak zaufania do Lecha Wałęsy, Józefa Oleksego oraz Grzegorza Kołodki.

Tabela 3. Zmiany nieufności do polityków w ciągu ostatnich miesięcy w procentach

Politycy	II '96	IV '96	V '96	VI '96	VII '96	VIII '96
Lech Wałęsa	40	39	40	41	41	44
Józef Oleksy	31	44	41	46	43	44
Grzegorz Kołodko	17	33	34	39	--	41
Leszek Balcerowicz	25	32	33	35	36	36
Marian Krzaklewski	28	28	30	28	30	32
Andrzej Milczanowski	30	23	28	27	--	30
Leszek Miller	27	31	29	32	--	30
Hanna Gronkiewicz-Waltz	29	24	27	30	--	29
Jan Olszewski	23	25	24	25	29	29
Jerzy J. Wiatr	--	21	23	32	--	28
Włodzimierz Cimoszewicz	19	17	19	25	23	25
Waldemar Pawlak	23	24	23	22	25	24
Aleksander Kwaśniewski	19	18	21	22	19	21
Zbigniew Siemiątkowski	--	18	20	22	--	21
Ryszard Bugaj	18	18	20	20	21	21
Ewa Szychalska	13	16	18	16	15	16
Maciej Jankowski	-	-	14	11	13	14
Roman Jagieliński	9	8	11	12	--	14
Adam Struzik	6	8	10	11	--	13
Jacek Kuroń	8	9	10	12	--	13
Dariusz Rosati	--	9	7	8	--	10
Józef Zych	4	4	4	6	5	7

ŚREDNIE OCEN

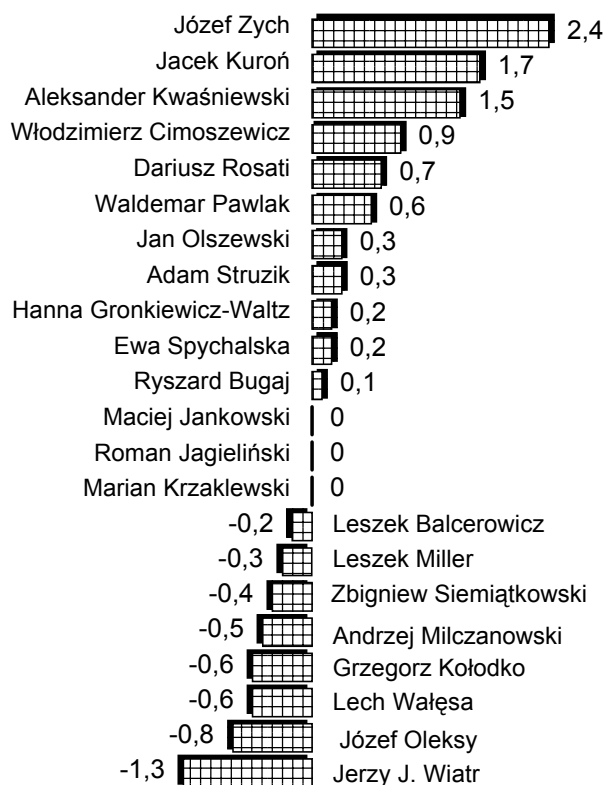
Średnia ocen³ dla każdego z polityków jest miarą syntetyczną - pozwala uchwycić siłę zarówno negatywnych, jak i pozytywnych nastawień wobec poszczególnych osób, a także wyeliminować wpływ różnic wynikających ze stopnia ich znajomości.

W sierpniu, podobnie jak w ubiegłych miesiącach, najlepszą średnią ocen uzyskał Józef Zych. Na drugim miejscu w dalszym ciągu plasuje się Jacek Kuroń. Niewielki spadek zaufania do prezydenta i premiera nie przyniósł wyraźnego pogorszenia się średnich ich ocen, także w tym rankingu nadal zajmują oni trzecie i czwarte miejsce.

Zmniejszenie się społecznego zaufania znalazło natomiast odzwierciedlenie w gorszej ogólnej ocenie Mariana Krzaklewskiego i Macieja Jankowskiego (spadek wartości średniej po 0,4 punktu) oraz Lecha Wałęsy (o 0,3 punktu).

Najniższe średnie ocen w sierpniu uzyskali Jerzy J. Wiatr, Józef Oleksy, Lech Wałęsa oraz Grzegorz Kołodko.

Rys. 1. Średnie ocen

³ Badani wyrażając swój stosunek do poszczególnych polityków posługują się jedenastopunktową skalą, której skrajne punkty można określić jako głęboką nieufność (-5) i bardzo duże zaufanie (+5). Średnia ocen informuje nas o miejscu na tak zarysowanej skali.

ZAUFANIE DO POLITYKÓW W ELEKTORATACH PARTII POLITYCZNYCH

Dla polityków niewątpliwie bardzo ważne jest, by cieszyć się zaufaniem zwolenników partii, którą reprezentują. Szczególnie istotne jest to dla liderów poszczególnych ugrupowań - poparcie elektoratu to swoista legitymizacja ich przywództwa. Jednak bywają politycy, którzy nie adresują swojej działalności wyłącznie do jednej grupy wyborców reprezentowanych przez daną partię. W tym przypadku choć społeczne zaplecze bywa niewyraźne i rozmyte, jednak budowa autorytetu politycznego jest oparta na odniesieniu do szerszych grup, niekiedy nawet do całego społeczeństwa. Na podstawie wyników sondażu można stwierdzić, jak obecnie kształtuje się poziom zaufania do partyjnych przywódców i najważniejszych postaci naszej sceny politycznej wśród zwolenników poszczególnych partii.

Jest dość oczywiste, że przywódcy i czołowe osobistości poszczególnych partii zyskują największe zaufanie wśród sympatyków własnych ugrupowań. Opinie osób zdradzających odmienne preferencje partyjne z reguły są wyraźnie mniej przychylne, choć pod tym względem zróżnicowania między poszczególnymi politykami bywają znaczne.

Najbardziej kontrowersyjnymi politykami pozostają Józef Oleksy i Lech Wałęsa - wskaźnikom znacznego zaufania wśród sympatyków jednych partii towarzyszą równie wysokie odsetki deklaracji braku zaufania wśród elektoratów innych ugrupowań.

Tabela 4

Politycy	Odsetki deklarujących:											
	zaufanie						nieufność					
	AW "S"	PSL	ROP	SLD	UP	UW	AW "S"	PSL	ROP	SLD	UP	UW
L. Balcerowicz	59	26	41	37	35	75	20	51	36	49	40	15
R. Bugaj	25	27	41	30	55	48	24	18	23	35	20	11
W. Cimoszewicz	38	71	41	90	58	50	53	11	47	6	23	26
M. Krzaklewski	84	44	59	17	36	58	7	27	19	67	32	18
J. Kuroń	77	65	61	77	81	87	12	15	18	15	10	2
A. Kwaśniewski	35	83	48	97	67	52	54	6	39	1	8	30
L. Miller	13	39	19	64	45	26	54	18	64	12	29	42
J. Oleksy	13	45	15	66	39	13	71	32	71	17	40	52
J. Olszewski	71	48	94	21	43	50	13	31	3	62	27	23
W. Pawlak	60	86	51	51	63	42	19	4	25	31	25	26
L. Wałęsa	80	30	52	6	44	41	12	51	24	73	32	43
J. Zych	73	83	72	85	80	84	6	4	13	5	8	4

Pominięto odsetki osób deklarujących obojętność.

Opinie o Aleksandrze Kwaśniewskim i Włodzimierzu Cimoszewiczu także różnią się znacząco w zależności od sympatii politycznych badanych. Zarówno prezydent, jak i premier cieszą się powszechnym zaufaniem sympatyków SLD - Aleksandrowi Kwaśniewskiemu ufa aż 97% zwolenników tego ugrupowania, premierowi zaś 90%. Obaj politycy mają też bardzo dobre notowania wśród sympatyków drugiego z koalicjantów - PSL. Wśród wyborców Unii Pracy i Unii Wolności prezydent i premier są również pozytywnie oceniani - zaufanie wyraźnie przeważa nad nieufnością. Najbardziej krytyczni - zwłaszcza w stosunku do prezydenta - okazują się zwolennicy Akcji Wyborczej „Solidarność”. Aleksandrowi Kwaśniewskiemu nie ufa aż 54% sympatyków tego ugrupowania. Brak zaufania przeważa w tej koalicji również w stosunku do Włodzimierz Cimoszewicza - nieufność do niego deklaruje 53% zwolenników tej partii. Jednak równocześnie premier budzi nieco większe zaufanie elektoratu tej partii niż prezydent. Mniej krytyczni w stosunku do prezydenta i premiera są zwolennicy Ruchu Odbudowy Polski.

Poza Aleksandrem Kwaśniewskim najbardziej jednoznacznym liderem swojego ugrupowania, osobą najwyraźniej postrzeganą w sposób pozytywny przez zwolenników jego partii jest Jan Olszewski. Potencjalni wyborcy ROP darzą go powszechnym zaufaniem (94% wskazań). Można by powiedzieć, że jest to partia w największym stopniu zbudowana na zaufaniu do osoby przywódcy.

Bardzo dobre notowania wśród sympatyków swojej partii ma również Waldemar Pawlak - zaufaniem darzy go 86% potencjalnego elektoratu PSL. Pod tym względem wyprzedza on, choć w niewielkim stopniu, Józefa Zycha mającego najlepsze notowania wśród ogółu badanych. Warto jednak zauważyć, że wysokie zaufanie do obecnego prezesa PSL ma wyraźnie „partyjny” charakter, natomiast Józefowi Zychowi w podobnym stopniu jak sympatycy partii, którą reprezentuje, ufają również zwolennicy pozostałych ugrupowań.

Przewodniczący „Solidarności” Marian Krzaklewski jest liderem dla elektoratu powstałej pod skrzydłami związku Akcji Wyborczej „Solidarność”; zaufanie do niego deklaruje aż 84% zwolenników Akcji. Niewiele mniejszym zaufaniem wśród sympatyków tego ugrupowania cieszy się także Lech Wałęsa (80%). Wyraźnym autorytetem pozostaje dla

potencjalnych wyborców tej koalicji również Jan Olszewski. Świadczy o tym znaczny (71%) stopień zaufania, jakim lidera ROP darzą sympatycy Akcji Wyborczej. Na marginesie warto zauważyć, że wprawdzie zarówno Marian Krzaklewski, jak i Lech Wałęsa nie są równie dobrze odbierani przez dzisiejszych sympatyków partii Jana Olszewskiego, niemniej jednak ma do nich zaufanie ponad połowa zwolenników ROP (odpowiednio 59 i 52%).

Podobnie jak większość liderów, również Leszek Balcerowicz najlepsze oceny zyskuje wśród zwolenników swojej partii - Unii Wolności. W odróżnieniu od sympatyków takich ugrupowań jak ROP czy PSL są oni jednak nieco bardziej krytyczni w ocenie swego przywódcy. Leszka Balcerowicza darzy zaufaniem trzy czwarte deklarujących sympatię dla UW, nie ufa mu jednak co siódmy wyborca tej partii. Nieco większy odsetek zwolenników tego ugrupowania deklaruje zaufanie do Jacka Kuronia. Podobnie jednak jak Józef Zych jest on politykiem mającym ponadpartyjny autorytet, cieszącym się dużym zaufaniem wśród zwolenników ugrupowań ze wszystkich stron sceny politycznej.

Na tle innych przywódców partyjnych notowania Józefa Oleksego jako lidera są wyraźnie mniej korzystne. Ufa mu tylko dwie trzecie zwolenników SLD, czyli wyraźnie mniej niż „bezpartyjnym”: Aleksandrowi Kwaśniewskiemu i Włodzimierzowi Cimoszewiczowi. W przypadku wszystkich partii opozycyjnych (poza UP, gdzie obie opinie są w równowadze) nieufność wobec Oleksego zdecydowanie przeważa nad zaufaniem.

Innym politykiem darzonym dużym zaufaniem przez sympatyków SLD jest Leszek Miller. Ufa mu 64% zwolenników tego ugrupowania, a więc niemal tyle, co Józefowi Oleksemu. Trzeba jednak zaznaczyć, że w odróżnieniu od byłego premiera osoba Leszka Millera budzi w elektoracie SLD, a zwłaszcza wśród sympatyków innych ugrupowań, nieco mniej kontrowersji, mimo że w elektoratach ROP, AW "S" i UW dużo więcej osób deklaruje do niego nieufność niż zaufanie. Poza zwolennikami SLD zaufanie do tego polityka częściej niż nieufność deklarują przyszli wyborcy PSL i Unii Pracy.

Wśród liderów partyjnych najmniejszym zaufaniem sympatyków swojego ugrupowania cieszy się Ryszard Bugaj. Jego osoba spotyka się z pozytywną oceną ponad połowy potencjalnych wyborców Unii Pracy; tylko niewiele mniejsze zaufanie wzbudza on wśród zwolenników UW. Nie ufa mu natomiast co piąty potencjalny wyborca jego partii.

Jednak ogólnie dość niski poziom nieufności wśród sympatyków pozostałych partii pozwala na stwierdzenie, iż nie jest to polityk kontrowersyjny, bez wyraźniejszych (może poza SLD) antypatii ze strony któregośkolwiek z ugrupowań. Jego słabością zapewne jest to, iż wciąż pozostaje dość mało znany.

★

★

★

Wydaje się, że sierpień, mimo wyraźnego uspokojenia na scenie politycznej, nie był zbyt korzystnym miesiącem dla polityków. Być może też właśnie za sprawą wakacyjnej przerwy i nieobecności w mediach nie poprawiły się notowania żadnego z polityków, których popularność sondowaliśmy w lipcu, natomiast o kilku spośród nich badani wypowiedzieli się z większą rezerwą. Szczególnie dotyczy to polityków związanych z NSZZ „Solidarność” (Marian Krzaklewski, Lech Wałęsa, Maciej Jankowski), którzy po zainicjowaniu procesu zjednoczeniowego centroprawicy nie byli już tak eksponowani przez media. Do poziomu z czerwca wróciły oceny prezydenta i premiera. Niewielką poprawę notowań obserwujemy jedynie w przypadku trzech ministrów, których oceny rejestrowaliśmy ostatnio w czerwcu - Leszka Millera, Zbigniewa Siemiątkowskiego i Jerzego J. Wiatra.